

2. VIITTOMAKIELTÄ OMAKSUVIEN LASTEN KIELIYMPÄRISTÖN PIIRTEET

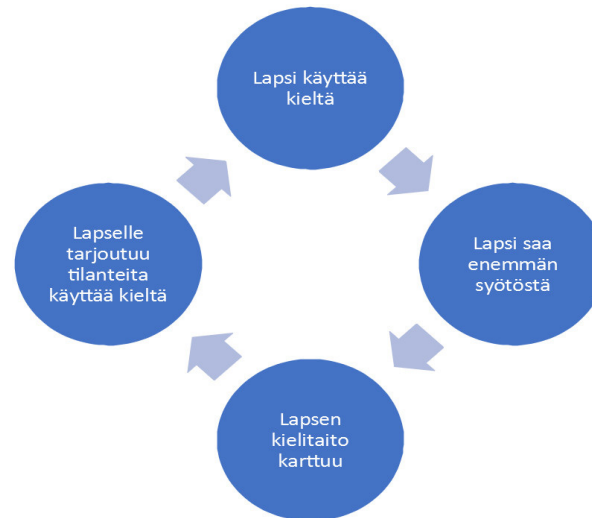

Lapsella on synnynnäinen valmius omaksua kielet, joita hänen ympäristössään käytetään, oli kieliä sitten yksi tai useampi. Arvioiden mukaan maailmassa kaksi- ja monikielisiä lapsia on yksikielisiin lapsiin verrattuna enemmän. Viittomakieltä omaksuvat lapset kasvavat lähes aina kaksi- tai monikielisessä kieliympäristössä. Lapsen, sisarusten ja vanhempien vaihteleva kuulostatus, lapsen eri kielistä saadun syötöksen laatu ja määrä sekä hänen mahdollisuus käyttää kieliä erilaisissa tilanteissa erilaisten ihmisten kanssa kotona ja kodin ulkopuolella vaihtelevat suuresti lasten välillä. Näiden tekijöiden vuoksi viittomakieltä omaksuvien lasten kieliympäristön piirteet varioivat lasten välillä huomattavasti. Tämän vuoksi viittomakieltä käyttävän lasten kielen kehitystä tulisi aina tarkastella suhteessa ympäristöön, jossa lapsi kieliä omaksuu.

Viittomakieli on usein vähemmistökieliasemassa puhuttuihin kieliin nähden. Kielten status ympäröivässä yhteisössä vaikuttaa usein lapsen saamaan syötökseen ja mahdollisuuksiin käyttää kieltä eri tilanteissa. Lapsi ei välttämättä saa yhtä paljon ja yhtä monipuolista syötöstä viittomakielestä kielen vähemmistöaseman vuoksi puhutuista kielistä saamaansa syötökseen verrattuna. Viittomakielen näkyvyys lapsen ympäristössä on usein myös vähäisempi puhuttuihin kieliin verrattuna.

Lapsen saama syötöksen määrä eri kielistä vaikuttaa kielten kehitykseen, vaikka syötöksen määrä ja kielen kehitys eivät ole täysin suoraviivaisessa suhteessa keskenään. Lapsi saattaa kuitenkin tarvita vähemmistökielestä määrällisesti enemmän syötöstä ja ympäristöltä tietoisia toimia vähemmistökielen kehityksen tukemiseksi ja turvaamiseksi lapsen

omaksuimien muiden kielten rinnalla. Pelkästään kahdelle tai useammalle kielelle altistuminen ei takaa, että kielen kehitys johtaisi lapsen kaksi- tai monikielisyteen. Kehitystä voidaan kuitenkin tukea tarjoamalla lapsella monipuolisia mahdollisuuksia käyttää viittomakieltä. Näin lapsi saa enemmän syötöstä viittomakielestä. Tämän seurauksena lapsen kielitaito karttuu ja hänelle tarjoutuu yhä enemmän erilaisia kielen käyttö tilanteita (ks. Kuvio 1). Tätä positiivista kehää vahvistamalla voidaan tukea viittomakieltä omaksuvan lapsen kielen ja identiteetin kehitystä. Erityisen tärkeää on, että lapsi pääsee osalliseksi kieliyhteisöstä, hänelle tarjoutuu monipuolista syötöstä kielestä ja mahdollisuus käyttää kieltä monipuolisissa tilanteissa.

Kuvio 1. Viittomat jatkumolla.

POHDITTAVAKSI

Pohdi Matin ja Maijan kieliympäristön piirteiden eroja. Miten erot saattavat vaikuttaa Matin ja Maijan viittomakielen omaksumiseen, kaksikielisyyden ja -kulttuurisuuden kehitykseen?

● **Matin kieliympäristö:** Matti käyttää viittomakieltä vanhempiensa kanssa. Hän käy peruskoulua, jossa viittomakieltä ei käytetä. Matti käyttää omien sisarustensa, sukulaistensa ja ystäviensä kanssa puhuttua kieltä. Kodin ulkopuolella Matti tapaa lähes päivittäin puhutun kielen käyttäjiä, mutta viittomakielen käyttäjiä Matti tapaa kodin ulkopuolella vain harvoin.

● **Maijan kieliympäristö:** Maija käyttää puhuttua kieltä vanhempiensa, sisarustensa ja sukulaistensa kanssa. Hän käy peruskoulua luokassa, jossa on rinnakkaisopetus viittomakielellä ja puhutulla kielellä. Maijalla on sekä puhuttua kieltä että viittomakieltä käyttäviä ystäviä. Maija käy viikoittain viittomakielisessä näytelmäkerhossa ja tapaa viikoittain sekä puhutun kielen että viittomakielen käyttäjiä.

Pohdi erilaisia keinoja, joilla lapsen saamaa viittomakielen syötöstä voidaan kasvattaa lapsen arjessa.

Pohdi keinoja, miten viittomakieltä omaksuvan lapsen osallisuutta viittomakielisessä yhteisössä voidaan tukea.

Luettavaksi

Chen Pichler, D., Reynolds, W., & Palmer, J.L. (2019). Multilingualism in signing communities. In S. Montanari & S. Quay, eds., *Multidisciplinary Perspectives on Multilingualism: The Fundamentals*. De Gruyter Mouton, pp. 175–202.

Kanto, L. (2018). Kaksimodaalinen kaksikielisyys ja sen varhainen kehitys. In L. Nieminen, A. Yliherva, J. Alian, & S. Stolt (Eds.), *Monimuotoinen monikielisyys: Puheen ja kielen tutkimuksen päivät Helsingissä 5.-6.4.2018* (s. 92-101). Puheen ja kielen tutkimuksen yhdistyksen julkaisu, 50. Puheen ja kielen tutkimuksen yhdistys.